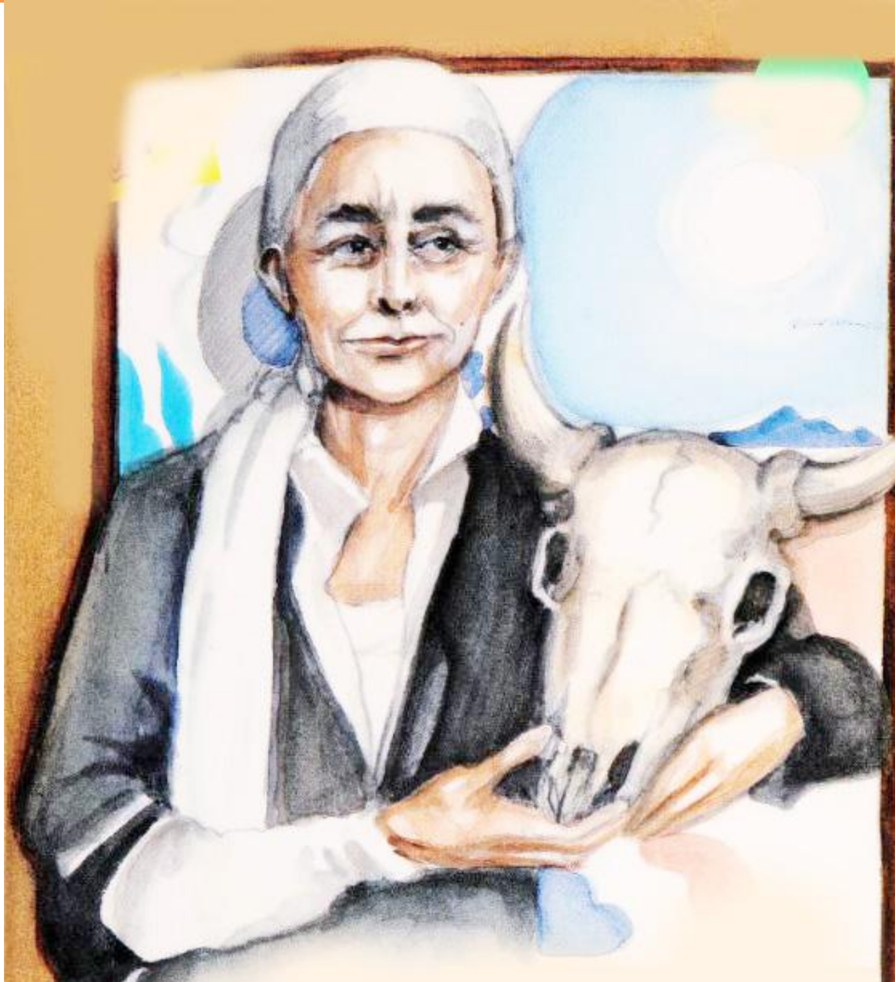

जॉर्जिया ओ'कीफ

लिंडा लोवेरी

चित्र: रोशेल ड्रेपर

मराठी: अश्विनी बर्वे

जॉर्जिया ओ'कीफ

लिंडा लोवेरी

चित्र: रोशेल ड्रेपर

मराठी: अश्विनी बर्वे

नवीन मेक्सिको

ऑगस्ट १९३०

जॉर्जिया ओ'कीफने हाड उंच केले आणि त्याच्या मधल्या छिद्रातून डोकावून पाहिले.

वर न्यू मेक्सिकोचे अथांग निळे आकाश होते.

खाली एक सौम्य लाल वाळवंट होते.

त्याच्यासाठी ते त्याने आतापर्यंत पाहिलेले सर्वात सुंदर दृश्य होते.

जॉर्जियाचा प्रवास जवळजवळ संपला होता.

त्यातील काही हाडे रंगवण्यासाठी न्यूयॉर्कला परत घेऊन जाण्याचा विचार करत होती.

ती स्वतःशीच हसली.

जेव्हा कधी ती काहीतरी नवीन आणि वेगळे रंगवायची, तेव्हा लोक गोंधळून जायचे.

हाडांना रंगवल्याबद्दल काही लोक

तिच्यावर नक्कीच रागावतील.

अखेर, गाईच्या हाडांपासून सुंदर कलाकृती बनवता येतील, असा विचार तरी कोणी केला असेल?

कोणीच केला नाही.

पण जॉर्जिया अनेकदा अशा गोष्टी रंगवायची, ज्या रंगवण्याचा विचार इतर कोणीही कधी केला नव्हता.

दक्षिण कॅरोलिना

ऑक्टोबर १९१५

पंधरा वर्षांपूर्वी जॉर्जियनची चित्रकला इतकी असामान्य नव्हती.

ती सत्तावीस वर्षांची होती आणि दक्षिण कॅरोलिनामध्ये राहत होती.

सकाळी ती कोलंबिया कॉलेजमध्ये कला शिकवत असे.

दुपारी आणि संध्याकाळी चित्र काढायची.

जॉर्जियाला एके दिवशी कलाकार होण्याची आकांक्षा होती.

त्यासाठी तिने तिच्या प्रत्येक चित्रावर खूप मेहनत घेतली.

पण अलीकडे तिचे काम चांगले चालले नव्हते.

ऑक्टोबर महिन्यात, जॉर्जिया जंगलात खूप वेळा फिरायला गेली.

मग ती थेट तिच्या स्टुडिओत गेली.

तिने आपल्यामागे दार बंद केले.

मग तिने आपली सर्व चित्रे आणि कलाकृती पसरवून ठेवल्या.

आणि तिने प्रत्येकाकडे काळजीपूर्वक पाहिले.

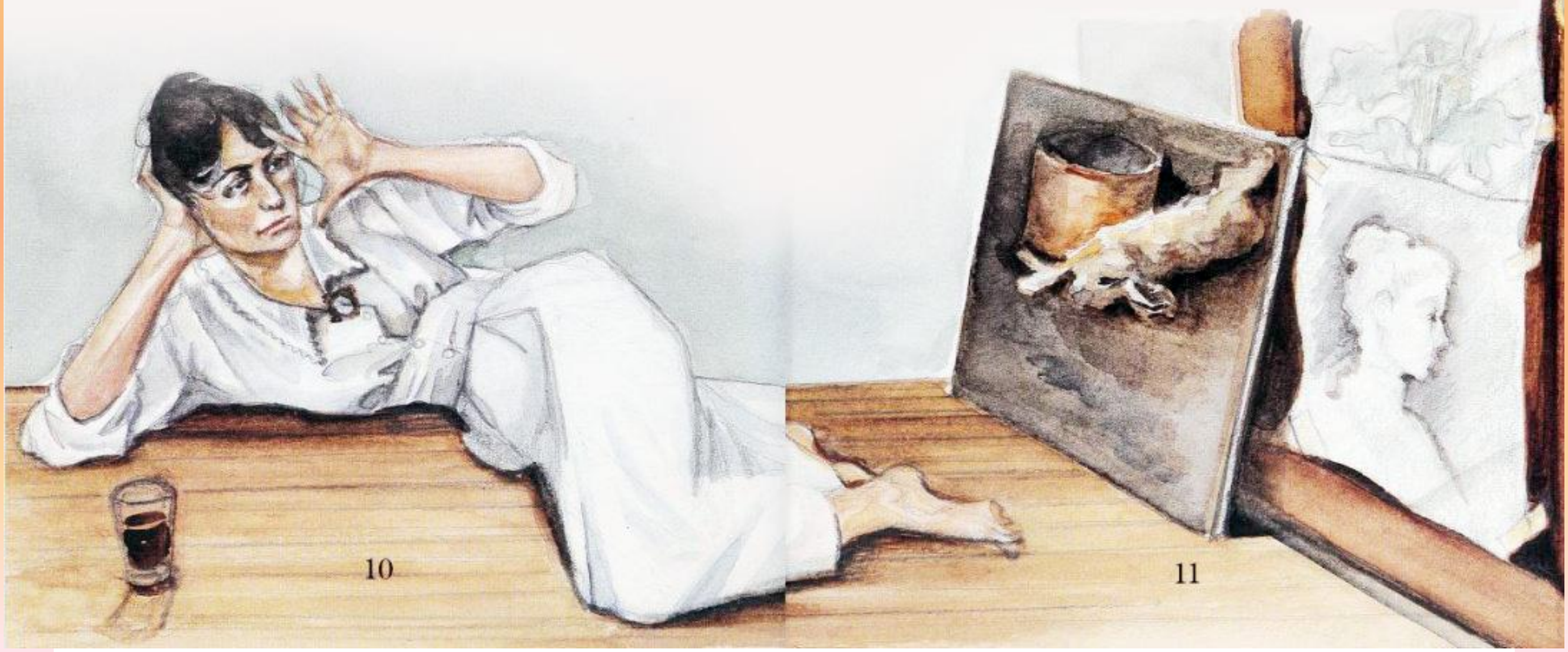
तिला दिसले की ती चित्रे एका शिक्षकाला खूश करण्यासाठी काढण्यात आली होती.

तिने एका कलाकार मित्रासाठी एक चित्र काढले.

इतर चित्रे प्रसिद्ध युरोपीय कलाकारांच्या कलाकृतींसारखी दिसत होती.

त्यातलं एकही चित्र तिचं स्वतःचं नव्हतं.

जॉर्जिया ओ'कीफप्रमाणे कोणत्या प्रकारचे चित्र काढावे हे तिला कळत नव्हते.

जर तिने स्वतःच्या शैलीत चित्र काढले असते आणि इतरांची नक्कल केली नसती, तर तिची चित्रे कशी दिसली असती?

ते चित्र खूप लहान असेल का, आणि मग लोकांना ते पाहण्यासाठी खूप जवळ यावे लागेल का?

ते खूप मोठे असेल का, आणि त्याच्या शिखरावर पोहोचण्यासाठी शिडीची गरज लागेल का?

तिच्या चित्रांमध्ये छायाचित्रासारखाच तपशील असेल का?

ठळक रेषा आणि रंगीबेरंगी आकारांनी बनलेले अमूर्त असेल?

जॉर्जिया बराच वेळ पाहत राहिली आणि विचार करत राहिली.

ती लहान असल्यापासूनच तिच्या मनात प्रतिमा तरंगत होत्या

तिने वर्तुळाकार आणि लाटांसारख्या आकारांची कल्पना केली.

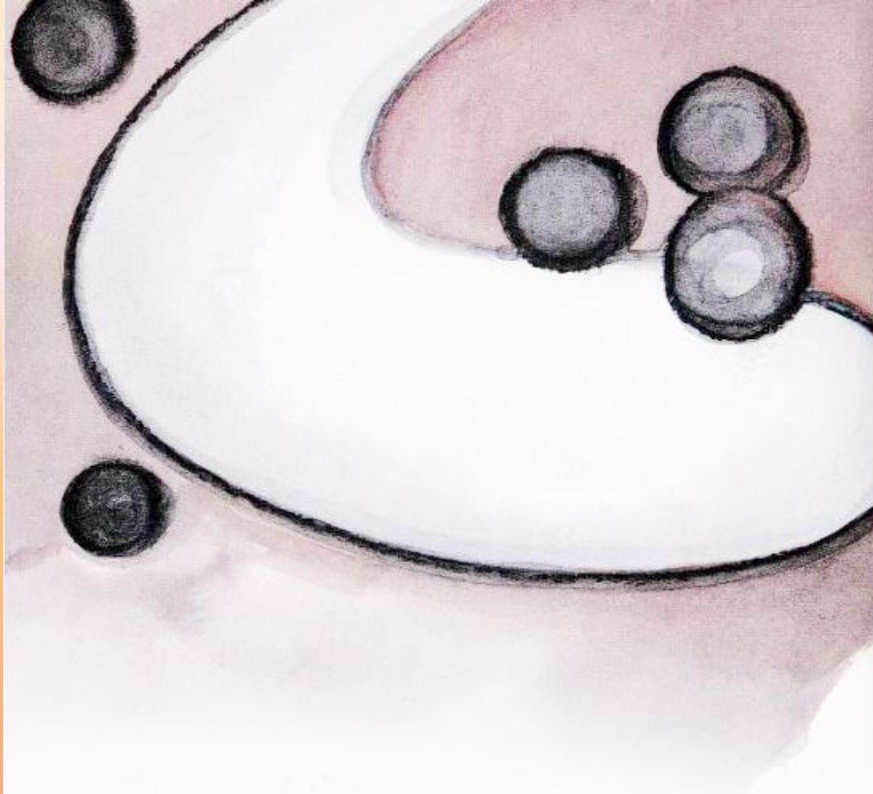
अशा लांब रेषा ज्या जाड होतील आणि नंतर बारीक होतील.

हे आकार तिने शाळेत शिकलेल्या आकारांसारखे नव्हते.

त्या आकृत्या केवळ तिच्या कल्पनेतच अस्तित्वात होत्या.

त्यांना कागदावर उतरवण्याचा विचार तिने कधीच केला नव्हता.

ती सर्वसाधारण चित्रकारांनी रंगवलेल्या आकृत्यांसारखे आकार नव्हते.

त्याच क्षणी जॉर्जियाने आपला निर्णय घेतला.

तिला विचित्र आकार दिसत होते, म्हणून ती तेच आकार अगदी तशाच प्रकारे रंगवायची.

जॉर्जियाने तिची जिवलग मैत्रीण अनिता पोलिट्झरला एक पत्र पाठवले.

अनिता न्यूयॉर्कमध्ये राहत होती.

"मी एक पूर्णपणे नवीन आयुष्य सुरू करत आहे," असे तिने लिहिले.

जॉर्जियाने तिची जुनी चित्रे एका कपाटात लपवली.

तिने आपले रंग आणि ब्रशही सुरक्षित ठेवले.

तिने चित्र काढण्यासाठी एक मोठा पांढरा कागद विकत घेतला.

तिने काळ्या कोळशाच्या काड्या बाहेर काढल्या.

मग तिने आपला कागद कपाटाच्या दाराला चिकटपट्टीने चिकटवला आणि जमिनीवर बसली.

जॉर्जियाने एक वक्र काढला जो उंच चढला आणि नंतर कागदाच्या वरच्या भागातून खाली उतरला.

तिने एक पातळ रेषा काढली, जी मध्यभागी जाड झाली आणि नंतर पुन्हा पातळ झाली.

ते आकाशातील एका छिद्रासारखे दिसत होते.

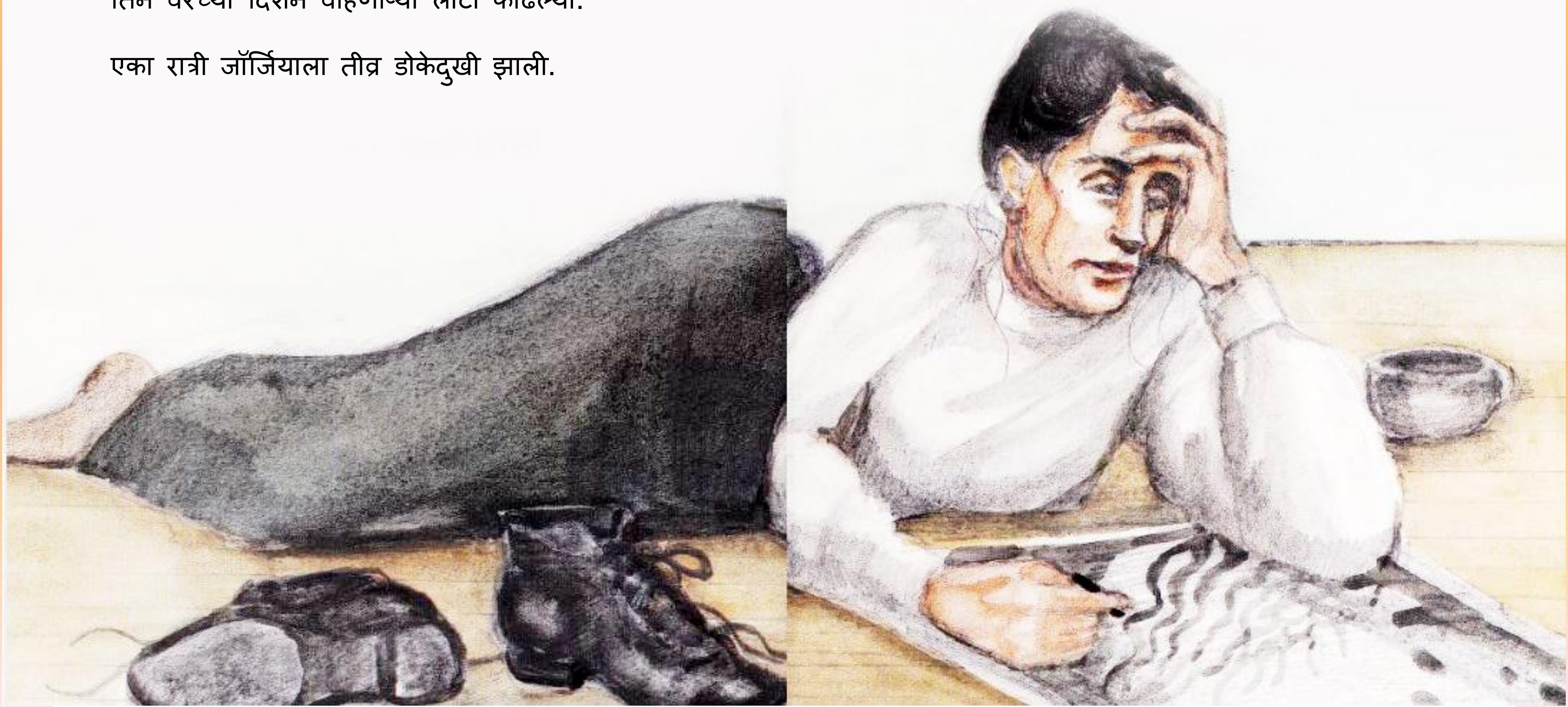
त्यामुळे खाली जाणारे स्पायरल तयार झाले.

तिने वरच्या दिशेने वाहणाऱ्या लाटा काढल्या.

एका रात्री जॉर्जियाला तीव्र डोकेदुखी झाली.

"बरं, या वेदनेवर मी काहीतरी का करू नये?" असा तिने विचार केला.

मग तिने आपली डोकेदुखी दर्शवणारे एक चित्र तयार केले.

जॉर्जिया दररोज रात्री तिच्या हातातला कोळसा तुटेपर्यंत काम करायची.

तिची बोटे इतकी दुखत होती की तिला अनिताला पत्र लिहिण्यासाठी पेनसुद्धा धरता येत नव्हता.

"मी पूर्णपणे वेडी झाले आहे का?" असे तिने लिहिले.

तिला वाटले की तसे विचित्र आकार बनवणे म्हणजे ती वेडी झाली आहे.

कदाचित तिच्या चित्रांमध्ये कला मुळीच नव्हती.

कदाचित तिच्या वेडात ती काहीतरी रचत असावी.

"तू जे करत आहेस ते करत राहा," अनिताने प्रत्युत्तर दिले.

एकदा ख्रिसमसच्या सुट्टीत जॉर्जिया रात्रभर काम करत राहिली.

जेव्हा सूर्य उगवला, तेव्हा ती पलंगावर आडवी झाली.

आता तिच्याकडे खूप चित्र होती..

दुसऱ्या कोणालातरी दाखवण्याची वेळ आली होती .

न्यूयॉर्क

जानेवारी १९१६

१९१६ सालच्या नवीन वर्षाच्या दिवशी,
अनिताला टपालाने एक पार्सल मिळाले.

तो चित्रांचा एक रोल होता.

अनिताने ते पाकीट एका खोलीत नेले आणि दरवाजा बंद केला.

तिने आपल्या सभोवताली चित्रे पसरवली.

तिच्या मैत्रिणीने जॉर्जियाने किती विचित्र आणि जंगली आकार बनवले होते

ते फक्त कागदावरचे काळे डाग होते.

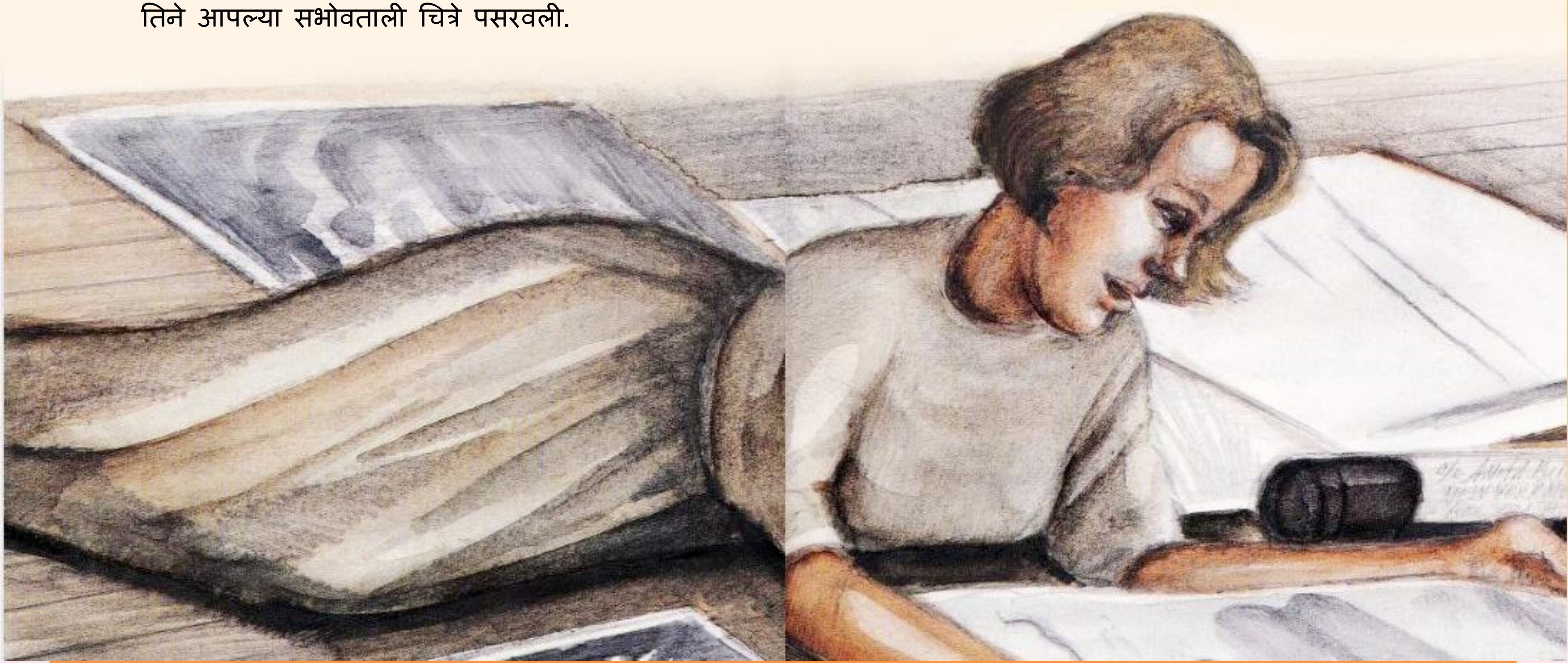
पण ते उडी मारतांना आणि प्रवाहीपणे वावरताना

दिसत होते.

ते सगळीकडे पसरले होते.

अनिताला त्या चित्रात जिवंतपणा दिसला.

ती तासभर त्यांच्याकडे एकटक पाहत राहिली.

तेव्हा अनिताला आठवले की तिच्याकडे पीटर पॅनचा खेळ पाहण्याची तिकिटे होती.

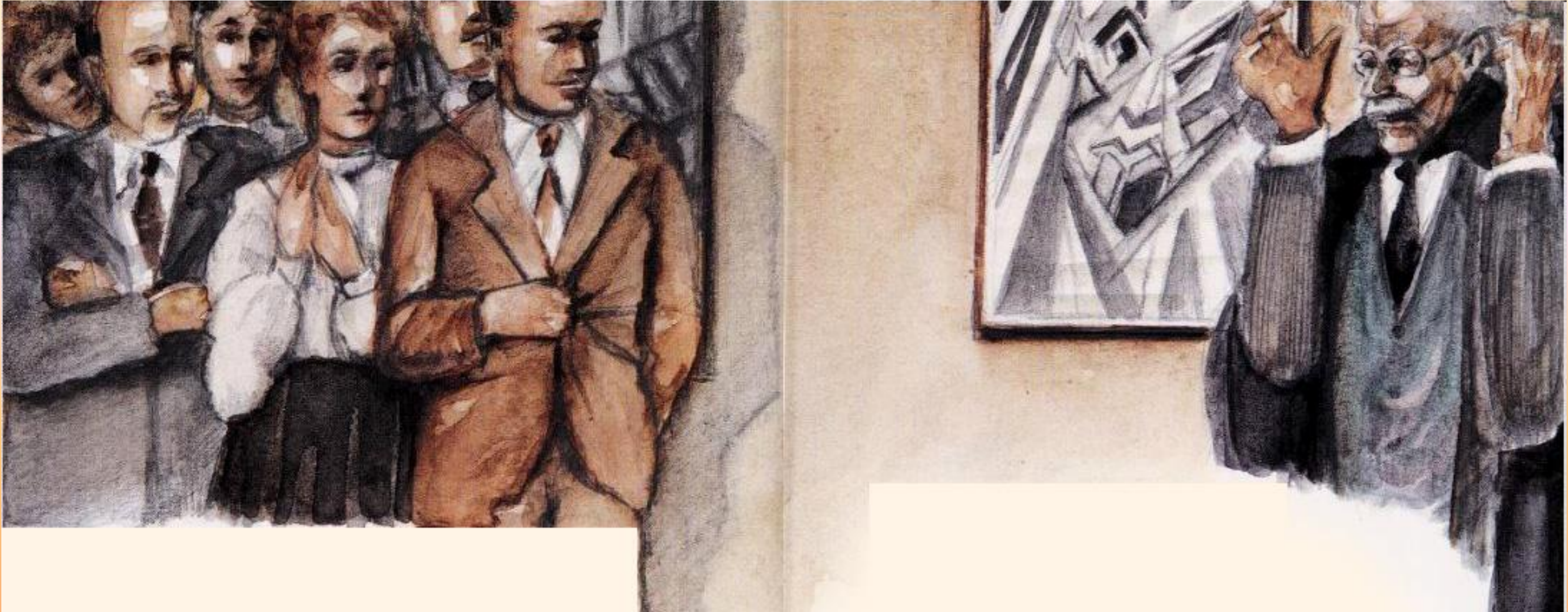
जॉर्जियाचे फोटो घेतल्याशिवाय तिला तिथे जायचे नव्हते.

मग तिने ती चित्रे काखेत दाबून धरली आणि थिएटरमध्ये गेली.

संपूर्ण नाटकात तो जॉर्जियाची छायाचित्रे स्वतःजवळ ठेवली.

जेव्हा अनिता थिएटरमधून बाहेर पडली, तेव्हा ती अंधाऱ्या, पावसात भिजलेल्या रस्त्यांवरून चालत गेली.

ती थेट आल्फ्रेड स्टीगलिट्झच्या गॅलरीत गेली.

अनिता आणि जॉर्जियाने त्यांच्या वर्गमित्रांसोबत त्या गॅलरीला अनेकदा भेट दिली होती.

तिथे टांगलेल्या चित्रांविषयी त्यांनी श्री. स्टीगलिट्झ यांच्याशी दीर्घ, उत्साही चर्चा केली.

पिकासो, मातीस आणि रोडिन सारख्या आधुनिक कलाकारांची चित्रे त्यांना तिथे दाखवली गेली होती.

अनिताच्या हृदयाची धडधड वाढली होती.

ती मिस्टर स्टिग्लिट्झ यांना थोडी घाबरत होती.

त्यांच्या उंच, काळ्या टोपीमुळे आणि दाट मिशांमुळे ते खूपच नाट्यमय दिसत होता.

कधीकधी ते फारच स्पष्टपणे बोलत असत.

पण त्यांना ते चित्र आवडले तर?

याचा अर्थ असा होईल की जॉर्जियाचे काम अनिताला वाटल्याप्रमाणेच चांगले होते.

अनिताने लिफ्टचे बटण दाबले, पण लिफ्ट बंद होती.

ती चौथ्या मजल्यावरच्या पायऱ्या चढली आणि तिथे अचानक मिस्टर स्टिग्लिट्झ यांना धडकली.

अनिताने मिस्टर स्टिग्लिट्झच्या रागावलेल्या नजरेकडे दुर्लक्ष केले.

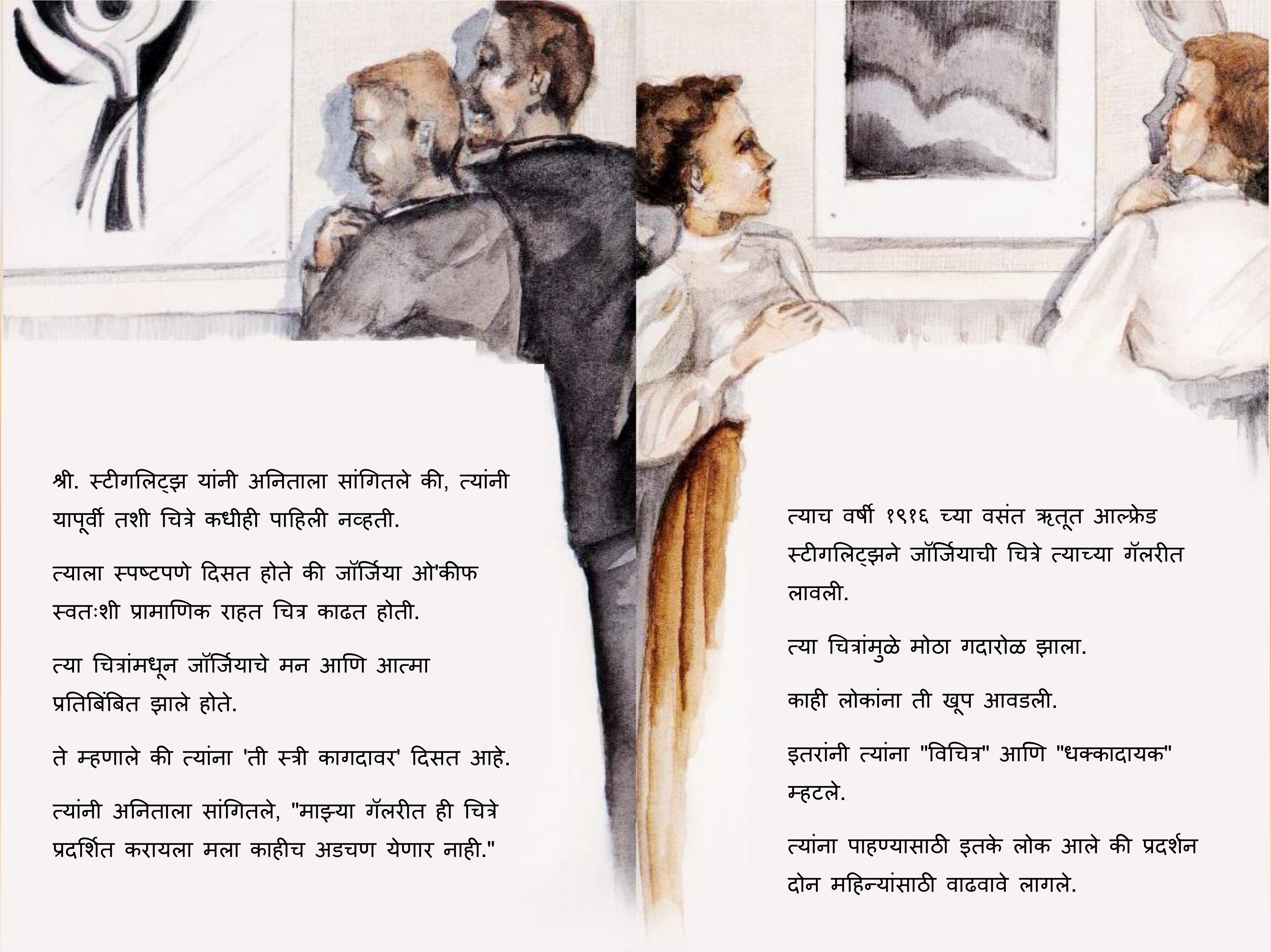
तिला जॉर्जियासाठी ते करावे लागले.

"माझ्या हातात काय आहे ते तुम्हाला पाहायचं आहे का?" अनिताने विचारले.

श्री स्टीगलिट्झ यांनी त्याला चित्रे फरशीवर पसरवायला सांगितले. मग त्यांनी गोल, तारेच्या फ्रेमचा चष्मा घातला.

मग ते बराच वेळ शांतपणे त्या चित्रांकडे एकटक पाहत राहिले. शेवटी, ते म्हणाले.

श्री. स्टीगलिट्झ यांनी अनिताला सांगितले की, त्यांनी यापूर्वी तशी चित्रे कधीही पाहिली नव्हती.

त्याला स्पष्टपणे दिसत होते की जॉर्जिया ओ'कीफ स्वतःशी प्रामाणिक राहत चित्र काढत होती.

त्या चित्रांमधून जॉर्जियाचे मन आणि आत्मा प्रतिबिंबित झाले होते.

ते म्हणाले की त्यांना 'ती स्त्री कागदावर' दिसत आहे.

त्यांनी अनिताला सांगितले, "माझ्या गॅलरीत ही चित्रे प्रदर्शित करायला मला काहीच अडचण येणार नाही."

त्याच वर्षी १९१६ च्या वसंत ऋतूत आल्फ्रेड स्टीगलिट्झने जॉर्जियाची चित्रे त्याच्या गॅलरीत लावली.

त्या चित्रांमुळे मोठा गदारोळ झाला.

काही लोकांना ती खूप आवडली.

इतरांनी त्यांना "विचित्र" आणि "धक्कादायक" म्हटले.

त्यांना पाहण्यासाठी इतके लोक आले की प्रदर्शन दोन महिन्यांसाठी वाढवावे लागले.

त्यानंतर जॉर्जियाची अल्फ्रेडशी बऱ्यापैकी ओळख झाली.

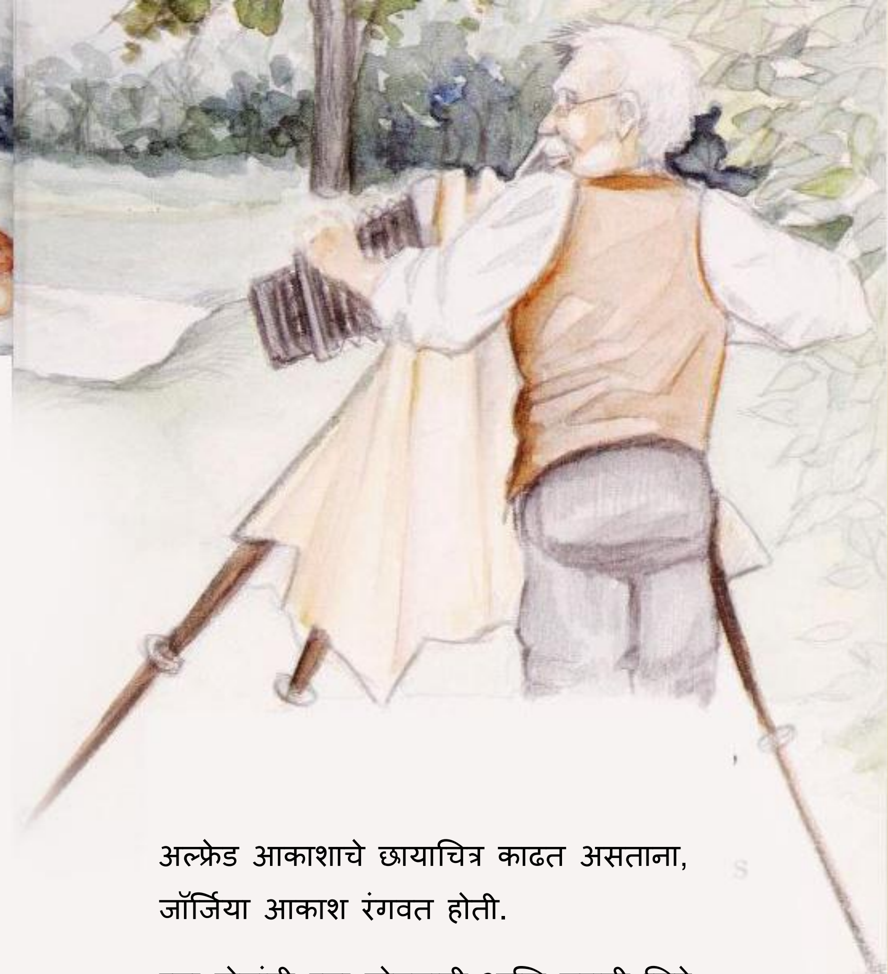
अल्फ्रेड एक छायाचित्रकार होता जो आपल्या कॅमेऱ्याने सुंदर छायाचित्रे काढत असे.

जॉर्जिया आणि अल्फ्रेड अनेकदा एकाच वस्तूची चित्रे काढत असत.

१९२० साली जॉर्जियाने सफरचंद रंगवायला सुरुवात केली.

"तिला सफरचंदांचं वेड लागलं आहे," अल्फ्रेड म्हणाला.

पुढच्या वर्षी, अल्फ्रेडने सफरचंदांचे फोटो काढले.

अल्फ्रेड आकाशाचे छायाचित्र काढत असताना, जॉर्जिया आकाश रंगवत होती.

त्या दोघांनी त्या गोठ्याची आणि घराची चित्रे काढली, जिथे ते उन्हाळा घालवत असत.

त्यांची जोडी उत्तम जमली आणि १९२४ मध्ये त्यांचे लग्न झाले.

जॉर्जियाने इतर शेकडो चित्रे काढली.

तिने न्यूयॉर्कमधील उंच, चकचकीत इमारतींची चित्रे काढली.

तिने रंगीबेरंगी फुलांची इतकी मोठी चित्रे काढली की लोकांना जणू काही आपण त्यांच्या आत चढत आहोत असे वाटत असे.

नवीन मेक्सिको

ऑगस्ट १९३०

जेव्हा ती न्यू मेक्सिकोला राहायला गेली, तेव्हा जॉर्जिया हाडांची चित्रे काढण्याचा विचार करू लागली.

तिने आपल्या हातातील हाड पुन्हा पुन्हा फिरवले.

तिच्यासाठी ते हाड अनमोल होते. "मला वाळवंटाचे चित्र काढायचे होते, पण ते कसे करायचे हे मला सुचत नव्हते," असा तिने विचार केला.

आता तिला अंतर्मनात खात्री पटली होती की ती काय करणार आहे.

पांढरी हाडे आणि निळे आकाश.

पांढरी हाडे आणि लाल टेकड्या.

पांढरी हाडे आणि ढग.

वक्र आणि गुळगुळीत, खिडक्यांप्रमाणे उघडणारे हाडांनी तिला आश्चर्यचकित केले.

तर मग तिने हेच रंगवायला पाहिजे होते.

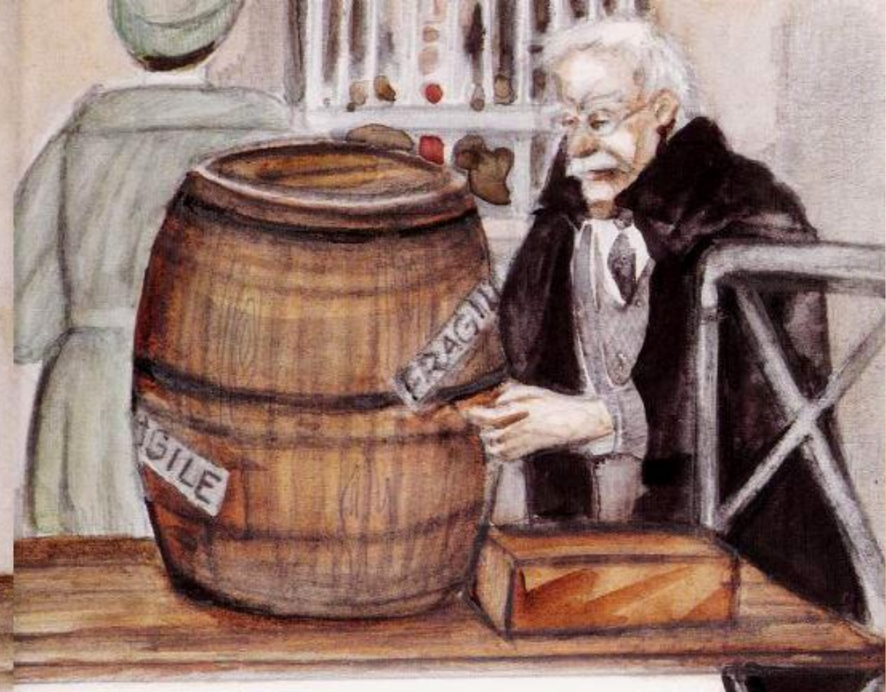

तिने न्यू मेक्सिकोच्या प्रखर उन्हाकडे पाठ फिरवली आणि ती घरात गेली.

तिने गोळा केलेली सर्व हाडे एकत्र केली.

त्यांनी ती हाडे काळजीपूर्वक एका मोठ्या लाकडी पिंपात भरली.

मग तिने ते पिंप न्यूयॉर्कला पाठवले.

जेव्हा अल्फ्रेड बॅरल आणायला गेला, तेव्हा त्याला वाहतूक शुल्क भरावे लागले.

ते खूप जास्त होते. त्याला सोळा डॉलर द्यावे लागले.

"काही जुन्या प्राण्यांच्या हाडांसाठी ही खूप मोठी रक्कम आहे!" तो तक्रार करत म्हणाला.

जेव्हा जॉर्जिया परत आली आणि तिने अल्फ्रेडला तिचे पहिले हाडाचे चित्र दाखवले, तेव्हा तो हसला.

"यामधून तुला काय मिळवण्याची अपेक्षा आहे?" त्याने विचारले.

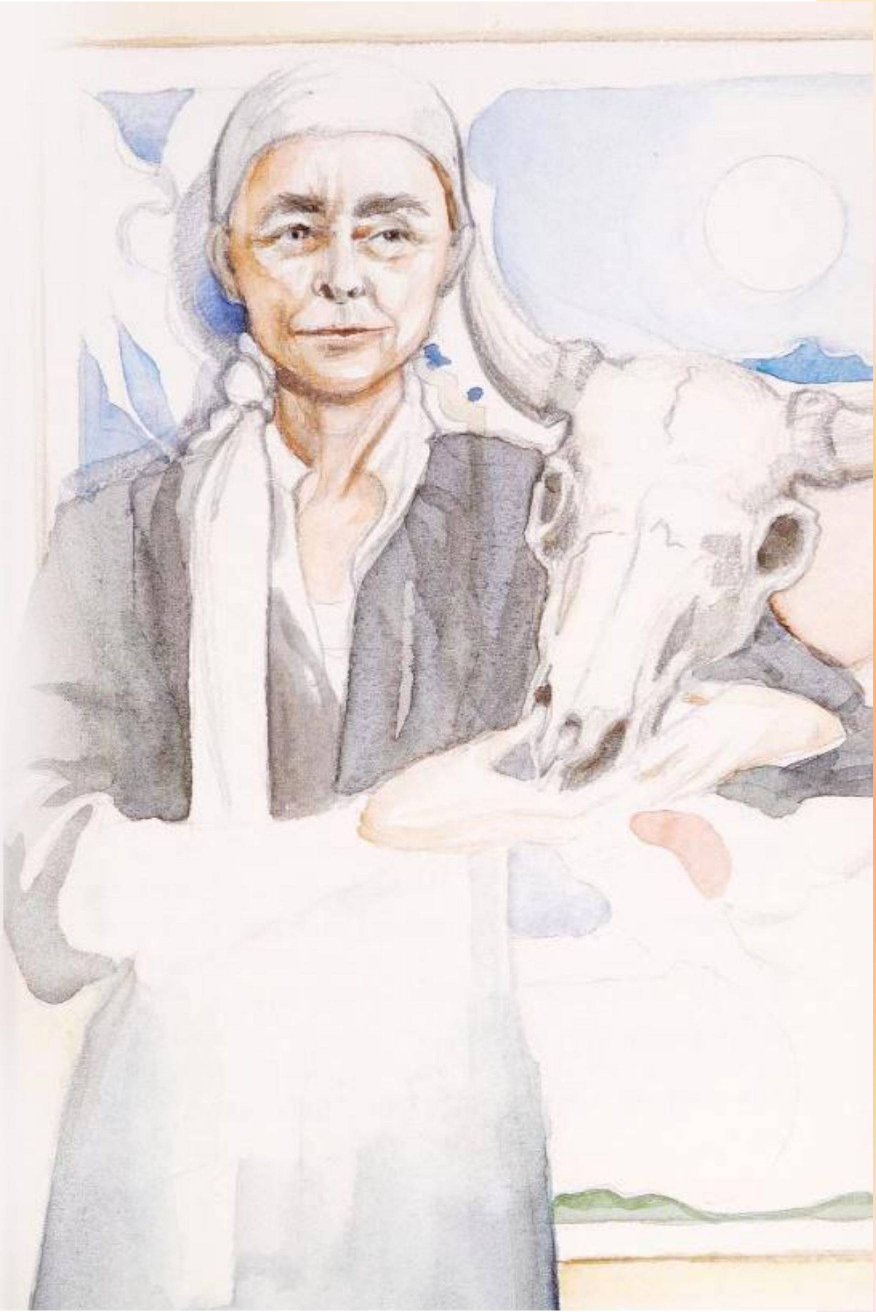
काही लोक अल्फ्रेडशी सहमत होते.

त्याला हाडांना रंग देण्याची कल्पना भीतीदायक वाटली.

पण बऱ्याच लोकांना ती चित्रे सुंदर वाटली.

त्याची छायाचित्रे मासिकांमध्ये प्रकाशित झाली होती.

ते प्रसिद्ध संग्रहालयांना विकण्यात आले.

जॉर्जियाने अनेक वर्षे 'बोन्स' हे चित्र रंगवले.

आणि जेव्हा तिला हाडे रंगवण्याचा कंटाळा आला, तेव्हा तिने काय रंगवले?

जॉर्जिया ओ'कीफला जे आनंद देत असे, ते ती रंगवत असे. बाकीचे जग तिच्याबद्दल काय विचार करते याची तिला पर्वा नव्हती .

अंतिम शब्द

१९३१ नंतर प्रत्येक वसंत ऋतूत, जॉर्जिया रंगांच्या ट्यूब्स आणि कॅनव्हासचे रोल्स घेऊन न्यूयॉर्कहून निघायची. ती तिच्या चकचकीत काळ्या मॉडेल ए फोर्ड गाडीतून न्यू मेक्सिकोच्या वाळवंटातून प्रवास करायची. जेव्हा तिला एखादे दृश्य आवडायचे, तेव्हा ती तिचे साहित्य बाहेर काढून त्याचे चित्र काढायची. प्रत्येक हिवाळ्यात, अल्फ्रेड आणि जगाला दाखवण्यासाठी चित्रांनी भरलेली गाडी घेऊन ती न्यूयॉर्कला परत यायची.

१९४६ मध्ये अल्फ्रेडचा मृत्यू झाला आणि जॉर्जिया न्यू मेक्सिकोमधील अबिक्यू (AB-A-Q) येथे स्थायिक झाली . तिच्यासाठी ते जगातील १४ वे सर्वात अद्भुत ठिकाण होते. संग्रहालयांनी तिची चित्रे विकत घेतली आणि तिला तिच्या कामासाठी असंख्य पुरस्कार मिळाले.

वयाच्या ९८ व्या वर्षापर्यंत, जॉर्जिया जे पाहत असे, तेच चित्र काढत राहिली. तिच्या चित्रांबद्दल इतरांना काय वाटेल याची तिला पर्वा नव्हती. प्रत्येक चित्र तिचे स्वतःचे होते—जॉर्जिया ओ'कीफची एक अद्वितीय उत्कृष्ट कलाकृती !

महत्त्वाच्या तारखा

१५ नोव्हेंबर , १८८७ — विस्कॉन्सिनमधील सन प्रेअरी येथे जन्म

१९०२— कुटुंब विल्यम्सबर्ग , व्हर्जिनिया येथे स्थलांतरित झाले .

१९०५-१९०८— शिकागो आणि न्यूयॉर्क येथे कलेचा अभ्यास

१९१६— आल्फ्रेड स्टीगलिट्झच्या २९१ गॅलरीमध्ये , पहिले मोठे प्रदर्शन

१९१८— पूर्णवेळ चित्रकला सुरू केली ; न्यूयॉर्कला स्थलांतरित झाले.

१९१८-१९३२— बहुतेक फुलांची चित्रे काढली

१९२४ - आल्फ्रेड स्टीगलिट्झ यांच्याशी विवाह

१९२९— टाओस , न्यू मेक्सिको येथील पहिला उन्हाळा

१९३० - हाडांची चित्रे काढायला सुरुवात केली

१९४६— अल्फ्रेडचा मृत्यू

१९४९— न्यू मेक्सिकोमधील अबिक्यू येथे कायमचे स्थायिक झाले

१९७७— अमेरिकी शासनाच्या 'मेडल ऑफ फ्रीडम'ने सन्मानित

१९८५— राष्ट्रीय कला पदकाने सन्मानित

६ मार्च १९८६ रोजी , न्यू मेक्सिकोमधील सांता फे येथे,